

בלבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

נושאים בפרשה

וילך - קץ

"מקץ שבע שנים" כל דבר יש בו שני קצוות, קצה עליון, וקצה תחתון. קצה עליון הוא בחינת קצין. וקצה תחתון הוא מקום אחיזת הרע שבו, בבחינת שקץ, ש-קץ כי שיקוץ של דבר עניינו שהוא עובר את גבול אחיזת הקצה התחתון. וזהו קצה, קץ-ה. כי כל דבר יש בו ב' קצוות כנ"ל, וזהו קצבתו. ובהרחבה יותר יש ו' צדדים י"ב גבולי אלכסון. אולם זהו בדבר שיש לו, אורך רוחב שטח ועומק. אולם בקו אורך יש ב' קצוות כנ"ל.

ולפיכך נקרא קיץ בבחינת ב' הפנים הנ"ל. כי זמן הקיץ מצד הקץ העליון הוא זמן הארה, שחמה משמשת רוב שעות היממה. אולם מצד הקץ התחתון, הכל קצים מפני חום הקיץ. וכאשר הקצוות נעשה בהם צמצום מעבר לגבול השורשי שבהם נעשה בחינת קצת, קץ - ת. ת' בחינה אחרונה שבהם נעשה בהם צמצום, וזהו בחינת לקוץ את הדבר, לקצוץ, לחתוך. ואזי נעשה קצף, כעס. קץ - פ. כי כאשר זהו קציצה של קיצבה הראויה

(המשך בעמוד ה')

יציאה לפי ר"ת	יציאת השבת	הדלקות נרות	ירושלים
8.02	7.22	6.11	ירושלים
8.00	7.24	6.26	תל אביב
8.17	7.46	6.48	BROOKLYN
8.18	7.47	6.49	LAKEWOOD
8.12	7.37	6.42	LOS ANGELES
8.51	8.12	7.21	MEXICO CITY
7.31	6.50	6.00	PANAMA
7.13	6.34	5.41	SAO PAULO
7.41	7.02	6.11	HONG KONG

נא לשמור על קדושת הגליון

סיפור ולקחו

שבת שובה

רבי שלום שבדרון זצ"ל נשא את משאו בעשרת ימי תשובה - וכך דרש:

הגאון רבי יזל מנובהרדוק זצוק"ל, נשא פעם משל נפלא בדבר מהותה של תשובה:

משל למה הדבר דומה? ר' משה רץ ועלה על האוניה, האוניה קיפלה עוגן ויצאה לדרכה.

"אדוני! אתה צריך לנסוע למערב, והאניה נוסעת למזרח!" קרא אליו בחרדה הפקיד הממונה.

"לא נורא" השיבו "אל תיבהל, הנה כבר אסדר לעצמי את כל הענין אעבור לצד השני של הסיפון". והחל לפסוע לכיוון מזרח.

"מה יעזור לך שתפסע למזרח כאשר האוניה נוסעת למערב" פרץ הפקיד בצחוק...

כך נראה אדם הדופק על הכפתור 'חטאתי' 'עוויתי'... והאוניה ממשיכה לנסוע, הוא פוסע באותן דרכים המובילות ל'חטאתי' הגוררות את ה'עוויתי' ומביאות את ה'פשעתי'.

ר' יהודי תעלה על ספינה הנוסעת לכיוון אחר - תשנה כיון! גם אם לא תגיע, וחלילה וחס הקב"ה יקח את נשמתך קודם שתצליח להגיע לסוף מחוז חפצך, תוכל לומר: "אני יצאתי לדרך ומה אעשה שלקחו אותי באמצעה תשובה?"

בירושלים של ימי קדם אמרתי את הדוגמא דלהלן:

יהודי עבר בטעות את הגבול בירושלים לכיוון ירדן [פעם הגבול הירדני חצה את ירושלים]. צעקו לו חבריו: "אדוני אתה מסוכן, עברת את הגבול, תראה היכן אתה נמצא!"

נעמד הוא על עומדו, התכופף, דפק על ליבו וזעק "חטאתי עוויתי פשעתי".

תחזור לאחור! מה אתה דופק "חטאתי עוויתי" תשוב, עשה תשובה.

לפני עשרות שנים בהיותי בחו"ל שמעתי מתלמיד חכם שאמר בשם רבי לייבלה אייגר זצ"ל שאמר כך:

"וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" למה הדבר דומה? לבחור שעתיד היה לצאת לדרך רחוקה, ארז את מטלטליו וסידר את כל צרכיו.

ביום האחרון, כאשר 'כרטיס הנסיעה' כבר בכיסו, ערך את הסיידורים האחרונים, התכופף למזוודות, פתח הכניס חפצים קטנים וסגר וכו'. והנה כיון שחשש כי הכרטיס יפול מכיסו ויאבד, הניח בנתיים על השולחן.

הגיע זמן היציאה לדרך, הבחור הגביה את המזוודות, הניח על הכתף את התיק, ומיהר החוצה. חטף את המזוודה ורץ.

אבל אבא היקר צועק אחריו: "את העיקר שכחת! ללא הכרטיס לא תוכל לנסוע יענקל'ה שלי, שכחת את הכרטיס על השולחן!" אך מה לעשות, הוא כבר רץ ואינו שומע לאבא.

בדלית ברירה, מדלג הוא אחריו, קורא אחריו שוב ושוב, מדביק אותו אי שם בבית התיבות, זורק אליו את הכרטיס:

'קח תיסע'.

'וזרקתי עליכם'...

אנו יוצאים לדרך לפעמים ללא העיקר, אורזים את החפצים, מתנועעים בתפילה, מדברים להקב"ה, נותנים צדקה, ואולי גם מתענים.

אבל שוכחים את העיקר!

להניח את העבירה בצד, לשכוח ממנה במאת אחוזים, להיפרד ממנה עולמית.

הקב"ה רואה שבצורה כזו לא נגיע לעולם לתשובה! מה הוא עושה? זורק עלינו מים טהורים וטהרתם' הוא מעורר אותנו במים טהורים להשליך את החטאים. 'קחו והטהרו' כי בלי זה לא תגיעו לעולם.

אשריכם ישראל!

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן בגדרי העמדת אפטרופוס ליתומים - המשך

ה. האם יש תקנת העולם: בשלב א' - שור שלא נגח מעולם

והנה הזכרנו שיש כמה שלבים באיזה שור נאמר דין מינוי אפטרופוס. שלב ראשון - שור שלא נגח כלל. שלב שני - נגח פעם אחת. שלב שלישי - הוחזק ג' פעמים. ולתוס' אולי יש אף שלב רביעי - נגחנים, רשעים משתגעים ליגח. ועתה נדון בכל אחד מהשלבים, האם יש צורך למנות אפטרופוס כדי שישמור את השור שלא יגח?

בשלב הראשון, שור שלא נגח כלל. הנה למ"ד סתם שוורים בחזקת שימור קיימי, והתורה קנסה את הבעלים לשלם חצי נזק, בודאי שיש סברא לומר שאין טעם למנות אפטרופוס, דאמנם התורה חידשה חיוב של קנס כי היכי דלינטריה לתוריה אע"פ שהשור מצד עצמו בחזקת שימור, אבל מהיכי תיתי לבא לחדש תקנה דרבנן למנות אפטרופוס לצורך שמירת השור הזה שכל חיובו הוא חומרא שהחמירה התורה בחיוב של קנס [ובין אם המינוי לצורך שלא יגח ובין אם המינוי לצורך שישאם יגח ישלם, שור תם שהוא בחזקת שימור אין לחשוש שיגח, וממילא גם לא יבא לידי חיוב תשלומין].

אבל למ"ד שוורים לאו בחזקת שימור קיימי, יש מקום למנות אפטרופוס אף לשור תם, אע"פ שהוא עדיין לא נגח, הן לצורך כך שלא יגח, והן לצורך התשלומין, שאם השור יגח יהא חיוב תשלומין. ומ"מ מסקנת הגמ' שלא ממנים אפטרופוס לשור שלא נגח [ורק בדעת הרמב"ם דנו בזה וכן"ל].

ו. הנ"ל בשלבים ב' וג' - שור שנגח פעם אחת, או שנגח ג' פעם

ובשלב השני, שזה האופן שלפי חלק מן הראשונים מיירי המשנה לפי המסקנא, שור שנגח פעם אחת, האם כאן יש סברא לומר שצריך למנות לו אפטרופוס לצורך כך שלא

יגח יותר, או לא?

לכאורה יש לתלות הדבר בחקירה בגדר שור המועד, דאם כל שור שנעשה מועד הגדרת הדבר דהוי גילוי למפרע שיש לו טבע של נגחן, א"כ י"ל דבפעם אחת שנגח אין שום נקודת גילוי, אלא תלינן במקרה בעלמא, אך א"כ מה החילוק בין שור שלא נגח כלל דבדאי אין ממנין אפטרופוס כדי לעשותו מועד לבין שור שנגח פעם אחת דיש הסוברים שממנים אפטרופוס. וצ"ל דע"י נגיחה אחת אע"פ שתלינן במקרה מ"מ מתעורר לן ספק שמא הוא שור המועד, ולכן יש יותר סברא להעמיד אפטרופוס.

ואם נימא שהגדרת שור המועד הוי התרגלות, שע"י שנגח ג' נגיחות הורגל להיות נגחן, אזי פשוט יותר הסברא למה בפעם אחת יש סברא להעמיד אפטרופוס, דאמנם עדיין לא הורגל לגמרי ליגח, אבל תחילת הרגל לנגיחה יש כבר בפעם אחת, אלא שלא הורגל לגמרי אלא לאחר ג' נגיחות.

ויתר על כן, בשלב השלישי, שור שנגח ג' פעמים, כאן בודאי שיש סיבה למנות אפטרופוס, וכפי שפתחנו לעיל יש לדון האם טעם מינויו בשביל שישמרו אותו שיפסיק ליגח, או שסיבת המינוי הוא כדי שאם יגח מכאן ואילך יהיה דין של תשלומין.

ז. האם יש טובת היתומים בנגח פעם אחת

נחזור לשלב השני, שור שנגח פעם אחת, לשיטות הראשונים [ראב"ד ומאירי] שממנים אפטרופוס, הנה תקנת העולם בודאי שיש במינוי זה, אבל יש להתבונן האם יש בזה גם משום טובת היתומים.

יש סברא לומר, שיש בזה טובת היתומים, שהרי עדיף להם שהשור יהיה שמור על ידו וישאר בתמותו ולא יתרגל ליגח, שהרי אם יתרגל לשור נגחן לכשיגדילו היתומים הוא

ישאר עם טבעו הרע שקנה לעצמו ע"י הנגיחות.

אמנם דבר זה לכאורה תלוי בנידון השני של המשנה, בדין שור שהועד אצל האפטרופוס ואח"כ הגדילו הקטנים, אם השור נשאר במועדו או חוזר לתמותו, ואם הגדרת הדבר למ"ד שחוזר לתמותו הוא כדברי הר"י מלוניל, דכשם שנשתנו הבעלים מקטנות לגדלות כך גם משתנה טבע השור, א"כ מה אכפת להם שייעשה מועד בקטנותם, והרי לכשיגדלו ישתנה חזרה טבעו של השור ויחזור לתמותו.

אלא שעדיין י"ל דאף לדברי הר"י מלוניל שמשתנה טבעו של השור, היינו רק לענין זה שנעקרת ממנו מועדותו, אבל אינו משתנה להיות לגמרי בחזקת תמות כבתחילה. וא"כ שוב י"ל כנ"ל דיש טובה ליתומים במינוי האפטרופוס שהשור לא יתרגל ליגח. [אלא שכאמור, נחלקו הראשונים אם בנגיחה אחת חוששים שיחזור ויגח, אבל להנך דס"ל דחורשיים שיגח ולכן ממנים אפטרופוס יש בכך תועלת גם עבור היתומים].

ח. טעמים נוספים מדוע יש במינוי טובת היתומים

יתר על כן, הנה נחלקו לעיל בדף לז. רב זביד ורב פפא במועד לאדם אם הוי מועד לבהמה, וכן פליגי להיפך מבהמה לאדם [לס"ד דרב זביד בדף מא.]. ולפי הצד דמועד לבהמה הוי מועד לאדם, יש סברא נוספת לומר, שאם השור יתרגל ליגח בהמה, אפשר שיבוא מכח כך גם ליגח אדם, ואם הוא יגח אדם יבוא לידי הפסד שיפסידו את שורם, לשיטת חכמים במשנה לקמן דף מד: דשור היתומים נסקל [ורבי יהודה פליג שם]. אך כמובן כל זה אם נימא שמועד לבהמה הוי מועד לאדם.

ובאופן שהזיק שור ולא הרגו הדבר יהיה תלוי אם חוששים מנזיקין למיתה [וכאן הוי מנזיקין

(המשך בעמוד ג')

ללי מינויו נעשה לטובתם של יתומים, ואילו האפוטרופוס השני שהוא לצורך שמירה, עיקר מינויו נעשה עבור תקנת עולם, וכדברי התוס'.

ולפי מה שנתבאר השתא, שלאחר המינוי יש גם תקנת היתומים שיהיה מי שישמור על שורם, א"כ נמצא שאחרי המינוי של האפוטרופוס הנוסף לצורך תשלומין שוב מעתה החיוב שמירה מוטל גם על האפוטרופוס הכללי שנתמנה לטובת היתומים. ולחידוד הדברים נצייר באופן שהם שני בני אדם, לדוגמא, בי"ד מינו את ראובן לטפל בצרכי היתומים, ואח"כ מינו גם את שמעון לצורך תקנת העולם שישמור שלא יזיק או כדי שיהיה דין תשלומין, הנה אחרי ששמעון נתמנה, על מי מוטלת חובת השמירה שממונם לא יזיק? שמעון בודאי מחויב בשמירה שהרי זה חלק מהמינוי שלו, אבל לפי מה שנתבאר נמצא דגם מחובתו של ראובן לשמור שהשור לא יזיק, שהרי הוא מחוייב להפך בזכותם שלא יבואו לידי נזק, וא"כ בודאי שנכלל בזה חיוב לשמור את שורם שלא יזיק, ולא יגיעו לידי חיוב תשלומין.

נמצא, שבעומק תקנת חכמים שתיקנו לה עמיד להם אפוטרופוס לצורך תשלומין, אין זה רק כפשוטו מינוי לחובתם, אלא יש כמה צדדים של זכות. ראשית, בעצם מינוי האפוטרופוס נתבאר כמה צדדים מדוע יש בכך טובתם של יתומים, אבל יתר על כן, לאחר המינוי של האפוטרופוס הנוסף, בודאי דהוי טובתם לשמור שלא יזיק, ולכן פשוט שזה חוזר ונכלל במינוי האפוטרופוס הראשון, שהרי מעתה זה ממש טובתם שלא יגיעו לידי תשלומין.

ולהלן נראה בעז"ה נפק"מ בכל מה שנתבאר, וכל הנידון שהעמדנו עד השתא זה בתורת הקדמה לשלב הבא, בו נדון מה "הגדרת" המינוי, דהגדרת מינוי האפוטרופוס תהיה תלויה במה שנתבאר אם סיבת המינוי היא רק מדין תקנת העולם, או שמונח בשורש המינוי גם טובתם של יתומים. ■ [מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ שיעור כללי נא]

לכשיגדילו [עכ"פ בדיני שמים], צ"ל דמש"כ התוס' דאפוטרופוס דהכא מתמנה בשביל תקנת העולם ולא לטובת היתומים, היינו משום דסוף סוף ע"י מינוי האפוטרופוס מייעדין את השור וכשיזיק יצטרכו לשלם נזק שלם, ויגבו מהם התשלומין, בין למ"ד מעליית יתומים, הרי שהגבייה מיד היא מן היתומים, ובין למ"ד מעליית אפוטרופוס, דמ"מ כשיגדילו חוזר וגובה מהיתומים, ולכן הגם שיש צד זכות להם בכל זאת עיקרו הוא חובה ליתומים.

ואמנם נראה, דמכיון דעיקרו של המינוי הוא חובה ולא זכות, ממילא אין בי"ד יכולים למנותו מדין זכין, אלא רק מכח הפקר ב"ד הפקר יש להם כח להעמיד אפוטרופוס, אבל מ"מ אחרי שמצינו שיש במינוי זה גם צד זכות, ממילא אחרי שבי"ד עושים הפקר ב"ד הפקר, מונח במינוי גם צד הזכות שבדבר, והוא שורש המינוי.

י. אחרי המינוי בודאי דחיוב שמירת השור מצד טובתן של יתומים

ונחמד יותר את העולה מהדברים. דהנה נתבאר בדברי הגמ' פלוגתא באופן גביית התשלומין, לחד מ"ד מעליית יתומים, ולחד מ"ד מעליית אפוטרופוס ולכי גדלי חוזר ופורע מהיתומים, ונמצא, דלאחר שנתמנה האפוטרופוס, יש חיוב ממונ ליתומים, או בקטנותם, או בגדלותם, וא"כ הרי הדבר בבחינת גלגל החוזר, שאף שאם לא היינו ממנים אפוטרופוס לא יהיו חייבים, אבל אחרי שימנו את אותו אפוטרופוס, יש להם חיוב תשלומין, ואחרי שיש להם חיוב תשלומין מעתה זה כבר טובתם שיהיה מי שישמור על השור.

והנה לכל יתומים בי"ד ממנים אפוטרופוס כללי שהוא מתעסק בטובתם של היתומים. ובסוגיין נתחדש מינוי חדש של אפוטרופוס כדי שיהיה חיוב תשלומין אם שורם יזיק. ושני האפוטרופוסים הללו הם שני מינויים נפרדים, אלא שבי"ד גם יכולים למנות את אותו אדם בשביל שני הדברים, אבל מ"מ הם שני מינויים חלוקים, האפוטרופוס הכ-

קין של בהמה להריגת אדם, וכבר דנו בשיטת הרמב"ם בחילוקי הדינים מתי מועד לבהמה הוי מועד לאדם ומתי לא, עיין בכס"מ ועוד]. עכ"פ, באופן שיש לחשוש שיבא השור לידי הריגת אדם, יהיה טובת היתומים במינוי האפוטרופוס מצד כך שהשור לא יגיע לידי סקילה לשיטת חכמים, אך כמובן שזה צד רחוק של חשש.

ויש מקום לומר סברא נוספת למה יש במינוי האפוטרופוס טובתם של היתומים, דהנה שיטת רש"י ידועה דאדם שהזיק בקטנותו יש עליו חיוב תשלומין לכשיגדיל, ולכן פירש בגמ' לקמן (צח:): בהא דכפייה רפרם לרב אשי, שהוא הזיק כאשר היה בקטנותו, ולכשהגדיל הוא חייב לשלם.

ואמנם דברי רש"י נאמרו בקטן שהזיק בגופו, אך הנה התוס' בסוגיין כתבו דהסברא דשור של חש"ז שהזיק פטור, הוא משום שלא יהא ממונם חמור מגופם, ומכיון שגופם שהזיק פטור, ה"ה ממונם שהזיק ג"כ פטור. וא"כ לשיטת רש"י דבגופם שהזיק חייבים בגדלותם, י"ל דממונו של קטן שהזיק ג"כ חייב לכשיגדיל. ואמנם אין זה מוכרח דמכיון שהסברא שממונו פטור, הוא משום דלא יהא גרע מגופו, א"כ עדיין י"ל שממונו קל מגופו ופטור לכשיגדיל.

ומ"מ אם נימא דגם בממונו שהזיק יש חיוב לכשיגדיל, א"כ הרי לנו סברא שלישית למה יש טובה ליתומים בהעמדת האפוטרופוס, כדי שלא יגח פעם נוספת, ואז יהא חייב בתשלומין. [וגם להראשונים דפליגי על רש"י ופוטרים אותו לכשיגדיל מ"מ מודו דבדיני שמים הוא חייב לשלם, וא"כ גם לשיטתם יש טובה ליתומים, שלא יצטרכו לשלם כדי לצאת ידי שמים].

ט. התוס' שכתבו דהוי "לתקנת העולם" משום דליתומים הוי עיקרו חובה

מאחר שנתבאר דיש צד ריוח ליתומים במינוי האפוטרופוס, מחמת כל הסברות שהזכרו, דשמא יבא לידי הרגל של נגיחה, או שיבוא לידי הריגה ויסקל, או דיתחייבו

חיות בעבודת ה' אדם יכול ללמוד תורה עם חיות, ויכול ללמוד בלי חיות. לימוד בלי חיות הוא חיצוני, ולימוד עם חיות הוא פנימי. כשבאים למדוד כמה תועלת יש לנו בכל דבר, זו לא שאלה גשמית מעשית בלבד כמה עשינו. ודאי שגם זו שאלה. חייב להיות שיהיו מעשים בצירוף של לב ולא לב בלי מעשים, אבל גם לא מעשים בלי לב!

אנחנו בודקים כמה עשינו בכלי חיצוני שגם הוא טעון בדיקה, אבל במקביל עלינו לבדוק כמה חיות פנימית יש בנפש באותה נקודה.

אם כן, התכלית היא להתענג על ה', וזו לא רק תכלית לעתיד לבא, אלא גם כאן. אם אדם מודד זאת בבחינת "ביומו תתן שכרו" - הוא רוצה לדעת אם העבודה היום היתה מוצלחת או לא, השאלה בסוף היום ראשית היא כמה עשינו, אבל יחד עם זאת גם השאלה מהיכן מקור החיות.

זו הבדיקה הפנימית שאדם צריך לבדוק: הוא בודק את האמצעי שהוא המעשים, והוא בודק את התכלית בנפש שלו, כמה היא נגלית אצלו, מהיכן מקור חיותו.

פִּי הוּא הַנְּבִיא בְּהִנְיָה הַמְצַטְרֶכֶת לְדָבָר הַזֶּה.

העולם הזה נברא בבחינת הכנה להביא את האדם לעולם הבא. יש לנו את הזמן של התכלית שהוא העולם הבא, ויש לנו את הזמן של העולם הזה שהוא הכנה המצטרכת לעולם הבא.

כפי שנתבאר, התענוג אינו בזמן התכלית בלבד, אלא גם בזמן האמצעי.

כל זה היה נכון בכל הדורות כולם, אבל יתר על כן מבואר בכתבי הבעש"ט הקדוש, שהרי הלכה פסוקה היא שבערב שבת-קדש יש ענין לטעום ממאכלי השבת, בבחינת "טועמיה חיים זכו", ואז האדם טועם מהמאכלים של שבת-קדש בערב שבת.

וכך, אומר הבעש"ט הקדוש, נמצאים אנו כעת באלף הששי של שית אלפי שנים, שהוא כנגד יום הששי. עברנו כבר את החמש-מאות שנה, והרי שנמצאים אנו כבר לאחר חצות היום ואפשר עוד מעט כבר לקבל פני שבת. אם כן, כעת ה"טועמיה חיים זכו" הוא יותר בתוקף ממה שהיה בכל הדורות, מחמת שנמצאים אנו כבר בזמן שבהלכה גופא נאמר דין לטעום משבת-קדש.

כל זמן שהבחנה של טעימה משבת-קדש לא היתה בגדרי ההלכה, במילים אחרות היא עדיין לא ירדה לד' אמות של העולם הזה, שהן בבחינת ד' אמות של אדם קונות לו.

בשעה שנפסק להלכה בשו"ע שיש לטעום משבת-קדש, א"כ אור התכלית שאפשר לטעום ממנו כאן בעולם, משתלשל אפילו בגדרי הלכה!

ענין זה הובא רבות בתורת הבעש"ט הקדוש, שניסה להחזיר עטרה ליושנה ולגלות את החיות בדבקות בבורא עולם, מחמת הגילוי ששבת-קדש כבר מאירה לתוך ערב שבת-קדש.

ואם כן דברי הרמח"ל [אשר חי בתקופה מקבילה כמעט לתקופת הבעש"ט] בפתחת ספרו, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' - נובעים מהאור של "טועמיה חיים זכו" שבשבת לאחר חצות.

אִךְ הַדָּרָךְ פְּדֵי לְהַגִּיעַ אֶל מְחֻזְ הַפְּצָנוּ זֶה הוּא זֶה הָעוֹלָם.

ישנה תכלית וישנם אמצעים. לאחר חטא אדם הראשון, נגזרו עלינו ששת-אלפים שנה של העולם הזה, דרכו עלינו לעבור, ומשם להגיע לתכלית.

וְהוּא מֵה שְׁאֵמְרוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (אבות ד, ו): 'הָעוֹלָם הַזֶּה דוֹמֵה לְפְרוֹזְדוֹר בְּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא'.

העולם הזה הוא בבחינה של פרוזדור, והעולם הבא הוא בבחינת טרקלין. בפשטות הטרקלין אינו פרוזדור, והפרוזדור אינו טרקלין.

אמנם קורה לפעמים בבית כנסת, שיש בו שביל של מעבר, וב"ה נתרבו הספסלים, אין מקום, וכיון שכך - מבטלים את המעבר והופכים אותו לחלק מבית הכנסת.

בפשטות, התכלית היא בעולם הבא והאמצעי - הפרוזדור - הוא כאן בעולם הזה. אבל בעומק, אור העולם הבא מתגלה גם כאן בעולם הזה, ואז הפרוזדור הופך להיות חלק מהטרקלין. כביכול שוברים את הקיר ומחברים את הפרוזדור לטרקלין.

כאן, בעולם הזה, אדם יכול להתענג! על

אף שישנה הבחנה שהעוה"ז הוא בבחינת פרוזדור, אבל אדם יכול להפוך את הפרוזדור לבחינת טרקלין. אין הכוונה חלילה לבטל את האמצעים - התורה והמצוות, אלא להאיר את האור של העולם הבא בתוך המציאות של העולם הזה.

וְהָאֲמָצְעִים הַמְגִיעִים אֶת הָאָדָם לְתַכְלִית הַזֶּה, הֵם הַמְצוּוֹת אֲשֶׁר צָנְנוּ עֲלֵיהֶן הָאֵל יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ.

מה שמביא אותנו לתכלית - אלו המצוות; תר"ג מצוות שרשיות דאורייתא ושבעה דרבנן, וענפיהן.

אבל לכאורה יש להתבונן, הרי נחזי אנן ונראה שישנם בני אדם המקיימים מצוות ובכל זאת אינם נראים בני העולם הבא. כשהגמ' מחפשת "איזהו בן עולם הבא", היא לא עונה את מה שהרמח"ל כותב כאן, שיש לקיים את המצוות כדי לזכות לעולם הבא. מדוע? והרי ודאי שצריך לקיים מצוות?

התשובה היא: המצוות צריכות למלא את כל קומת האדם. יש מצוות מעשיות ויש מצוות בלב, במחשבה, בכל איברי האדם, כמו שהספר 'חרדים' סידר את המצוות לפי איברי האדם.

אם כן, המצוות מביאות את האדם לתכלית רק בתנאי שהן נמצאות אצלו בכל הקומה כולה. אם הן נמצאות אצלו רק באיברים החיצוניים, הן לא יביאוהו לתכלית הרצויה. רק כאשר המצוות ממלאות אצלו את כל הקומה כולה - אז הוא בן העולם הבא.

וּמְקוֹם עֲשֵׂית הַמְצוּוֹת הוּא רַק הָעוֹלָם הַזֶּה.

על העולם הבא אמרו חז"ל (שבת ל ע"א): "מאי דכתיב 'במתים חפשי' - כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצוות". שם אין קיום. הקיום הוא רק כאן בעולם הזה.

המצוות הן אלו המביאות את האדם לנקודת התכלית, אבל כמו שביארנו, אי אפשר להגדיר באופן שטחי שהמצוות מביאות את האדם לתכלית. מצוות מביאות את האדם לתכלית בתנאי שהן ממלאות את כל אישיותו, רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. מוחו ולבו גם הם משועבדים לגמרי לא-ל יתברך, ולא רק מעשה ידיו בעלמא. ■ [מתוך בלבכי משכן אבנה על מסילת ישרים]

ביקורת וענישה נכונה מונעות תחושות שליליות - המשך

עלינו להבין, כי כשם שכל אחד מאיתנו רוצה להתקדם בחיים, אף הילד מעוניין בשיפור התנהגותו, אולם כאשר התקשורת בינו לבין הוריו מתנהלת בצורה של ויכוח, הענישה וכדומה, הילד אינו מתייחס לנידון האמיתי של הצורך בשיפור התנהגותו, אלא לויכוח שנוצר בינו לבין הוריו.

לעומת זאת אילו נחסוך ממנו את הויכוח ותחושת התיסכול שנגרמת לו, בכך כבר נכנסנו לתהליך של דיאלוג בין ההורים לילד, ללא יצרים וללא כעסים שונים, וכל הנידון יסוב אודות הנקודה החינוכית בלבד: כיצד נגיע בדרך הטובה והיעילה ביותר למצב של התעלות ושיפור.

שיתוף הילד בענישה תורמת לגילוי המניע להתנהגות

הדוגמאות בנושא זה הן רבות, וכל הורה שחי בתוך בית ומתבונן מעט, יבחין שאנו נושאים שמים את הביקורת והענישה על כל צעד ושעל, ולכן דרוש לשם כך שינוי פנימה יסודי מאוד, שיוביל אותנו לתהליך של ביקורת וענישה נכונים המבוססים על שיתוף פעולה עם הילד, שמלבד התועלת החינוכית שלהם, הם אף תורמים לפיתוח החשיבה של הילד.

כל הורה מכיר את התופעה, שלאחר שהוא נאלץ להעניש את הילד, פעמים רבות הוא חש נקיפות מצפון [שלפעמים הם אכן מוצדקות, וביחוד כאשר הענישה לא היתה במקום, או בלתי מוצדקת וכדו']. אולם כאשר נבנה את הביקורת והענישה בצורה של שיתוף כדלעיל, ברור שאין מקום לנקיפות מצפון לאחר מכן, מכיון שהכל נעשה מתוך הבנה, הן מצד ההורים והן מצד הילדים.

יתירה מכך, באם נצליח לבסס אופן זה של ביקורת וענישה, הרי שבמקום פירוד לבבות בין ההורים לילדים שפעמים רבות נגרם כתוצאה מכך, עתיד להתפתח תהליך הפוך לחלוטין, שיוביל את ההורים והילדים להעצמה של הקשר ביניהם, תהליך שפוחת ערוץ תקשורת בין ההורים לילדים, כאשר כל אחד מבין את הצד שכנגד, וכפי שניווכח לפנינו שתהליך זה יכול לפתוח לפנינו את נפש הילד לארכו ולרחבו הרבה מעבר למקרה הנידון.

נמשיך לדון בדוגמה דלעיל. לאחר התנהגות בלתי נאותה מצד הילד, ההורה נותן לו אפ-שרות לחשוב על שלושה אופני ענישה, והילד מצידו מתחיל לחשוב אודות עונש הולם להתנהגותו. נניח שהילד מציע עונש קלול [כפי שבדרך כלל אכן קורה], וכמובן ההורה ישאל אותו: 'האם אתה סבור כי די בעונש זה?' בחלק מהמקרים הילד יענה תשובה כגון: 'היום חזרתי מהלימודים מאד עצבני עקב תקרית מסוימת שהיתה לי עם החברים, ולכן זה קרה'.

איננו דנים במסגרת זו האם תשובתו אכן מצדיקה את התנהגותו או לא, אולם ברור לנו שהפקנו תועלת רבה מהדו-שיח עם הילד, שהובילה אותנו להבין מה עבר על הילד שגרם לו להתנהגות כזו.

לעומת זאת, ככל שאנחנו פחות חווים את מה שעובר עליו בנפש, ואנחנו מחלקים להם הוראות מה לעשות, כמובן שלא נדע מהיכן נובעת התנהגותו של הילד, ואף אם ההוראות שהם קיבלו הן נכונות, אולם בדרך זו אנו מטפלים בבעיה שאיננו מכירים אותה כראוי. וכשם שברור לנו כי רופא שיטפל בחולה מבלי לדעת את מצבו גופו זהו דבר שלילי ובלתי אחראי, כך כל הורה צריך לדעת, שכחלק מהתהליך של גידול ילדיו, מחובתו להשתדל לחוות עד כמה שניתן את מה שעובר עליהם בנפש, שהרי רק כך הוא יוכל לטפל בהם ולכוונם כראוי.

לסיכום חלק זה של ענישה וביקורת נכונים, הרי שכאשר ההורים מנהלים תהליך של שיתוף הילד בביקורת ובענישה באמצעות החשיבה, יש בכך שני חלקים של תועלת: התועלת הראשונית היא בעצם כך שאנו מגדלים אדם מתבונן, חושב ומעייין, שכן זה יסייע לו לנתב את כל חייו כראוי. ובמקביל לכך, בדרך זו נכיר את ילדינו, נתודע למה שעובר עליהם ונתחבר אליהם, כאשר בנינו בכך חיבור מחשבתי משותף.

לצערנו הרב אנו שומעים חדשות לבקרים מהורים לילדים בגיל הבוגר, תלונות כגון: 'אין לנו קשר עם הילדים', 'אין לנו שפה משותפת', 'איננו מוצאים דו שיח עמם'.

צריך לדעת, שמצב זה אינו מתחיל בגיל שבע עשרה או חמש עשרה, ואף לא בגיל שלש עשרה, אלא הרבה קודם. בדרך כלל מצב זה נובע מכך שהקשר בין אותם הורים לילדיהם מסתכם בערך בנתינת אוכל ובגדים, מדי פעם קניית מתנות, נשיקה לפני השינה וכדו', ואותם הורים סבורים שמכך יתפתח קשר אמיתי עם הילדים, דבר שאינו עומד במבחן המציאות.

אולם ככל שנבנה את הילדים רגשית ושכלית כפי שביארנו בארוכה בפרקים דלעיל, וככל שהבנין יהיה תמידי, עקבי, פנימי ומבורר יותר, כך תיבנה מערכת הקשר בינינו לילדים בגיל הצעיר, וממילא כאשר הם יתבגרו יותר ויבחינו כי להורים יש דו-שיח מחשבתי איתם, כמובן שהקשר ילך ויעמיק ויתבסס באופן יומיומי. ■ [מתוך אתר לידר פרק ז']

נושאים בפרשה

המשך מעמוד א'

לדבר, אין כאן כעס וקצף, כי הן הן גבולות עולם. אולם כאשר קוצצים את הדבר ונעשה לו קצוות חד-שות שאינן לפי מדתו, דבר זה מוליד קצף. וזהו קמץ, קץ-מ. קומץ את גבולות וקצוות הדבר. ואני נעשה צעק - קץ-ע. כי עומק הצעקה מפני שנשתנו הקצוות, ונעשה הדבר קצר, קצ-ר, וזהו זש"כ (בראשית ד י) "מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה" - כי קין קיצר את ימיו של הבל ועי"ז נעשה צעקה, "צעקים אלי מן האדמה". ולהיפך זהו מדרגת צדיק, ד-קץ, כי על צדיקים אמרו חז"ל, מספר ימיו אמלא, שהקב"ה ממלא ימים ושנותיהם היפך הקיצור הנ"ל, ובעומק זהו מדרגת צדיק, שכל דבר אצלו לפי מדת קצותיו ואינו מתקצר מסדרו הראשון. וזהו המדה הנקראת צדק.

ויתר על כן כאשר הקצוות מתרבים זהו מדתו של יצחק, קץ - חי, כנודע. כי קץ כל דבר הוא בחינת המות שבו, "קץ כל בשר בא לפני". ובמדרגת יצחק קץ - חי, כנ"ל, גם בקץ ממשיך חיות. וזה נעשה מכח מדרגת יצחק - ישחק, צחק, קץ-ח. כי מהות הצחוק, הרחבת הקצוות של הדבר. והוא הוא שורש גאולת בני"מ מצרים, כי בחינת מצרים כולה קצוות, מיצר. ולכך לא יצא משם עבד מעולם, כי כולה מיצר. אולם בגאולת מצרים דילג הקב"ה על הקץ וזהו מכח יצחק שמזמן לידתו מתחיל הגלות, והוא שורש הגלות והוא שורש הגאולה, ככל שני הפכים ששורשם אחד, ודייקא צורת היציאה נעשה באופן שלא הספיק בצקם להחמיץ. בצק דייקא. בצק, קץ-ב. ועומקם של דברים כי לולי שדלג על הקץ, הרי שטפיחת הבצק נעשה חמץ, כי הוא פריצת הקצוות. אולם מהות הגאולה הרחבת הקצוות כנ"ל, ואזי נתחדש לדבר גבול וקצה חדש ולפיכך אינו נעשה חמץ, ולכך נקראת מצה מלשון צמצום, כי על אף שנתרחב אינו פריצת גבול אלא גבול חדש מדוקדק ומצומצם.

ובחינת הרחבה זו נקראת "יצק", קץ-י. "יצק שמן על ראשו", שטבעו של השמן להתפשט ולהתרחב, וליצור קצוות חדשים. וזהו מהות משיחה בשמן, יציקה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה:

קצף, קצב, צעק, קצר, שקץ, קצין, קצת, קיץ, צדיק, צחק, קמץ, יצחק, צדק, יצק, בצק.

■ [נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה]

שרש אבן - המשך

מעפר לרוח

עלייתה של האבן לשלב עליון יותר מתגלה בדברי רבותינו האומרים, שמעיקרא הקב"ה ברא את העולם כולו במישור, וההרים נעשו בעקבות התעוררות התחתונים.

מצד הקלוקל, ע"י החטא, נעשו בו הרים ובקעות (מעין "האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים" -). בחינה זו היא שורש קלוקול של דור הפלגה, שבו האבן מתעלה בלא להיכנע ולהתבטל לבורא.

ומצד הקדושה, נעשה הר המוריה; כאחת מלשונות חז"ל: "מוריה מלשון יראה, שמיראתו של הקב"ה נעשה הר". זו בחינתו של יצחק (יראה), שהפך ל"עולה" תמימה.

בדברים אלו, מתגלות שתי "עליות" של האבן העומדות בשורש בריאת ההרים. ונבאר: הר הוא אבן המוצבת ארצה וראשה למעלה.

במדרגת דור הפלגה, רק החלק העליון נמצא למעלה, אבל התחתון עדיין מחובר לקרקע, ונמצאת האבן מתעלה בהישארה עדיין בבחינת ארץ וקרקע. היא איננה מזדהה עם השמים, ואינה מתכללת בהם.¹ לעומת זאת, מצד התיקון, עליית האבן נעשית מכח היראה וההתבטלות לעליון.

בחינה זו מתגלה בדברי הגמ' הידועים (פסחים נד א): "במוצאי שבת, נתן הקב"ה דעה באדם הראשון, מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו, ויצא מהן אור".

בחינת "מוצאי שבת" שבכאן, שהוא זמן שקיעת החמה, רומזת לדברי הגמ' (ע"ז ח א) הבאים: "ת"ר, יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר "אוי לי, בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים". היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה, וחווה בוכה כנגדו וכו'". כלומר אדם התעורר לחזור בתשובה בעקבות ה"שקיעה", שהיא זמן ה"סוף", ובה מתגלה בחינת ה"דעיקה" וה"נפילה".

ונבאר: ישנה "תשובה של שבת" (שבת, מלשון **תשובה**, כדברי רבותינו הידועים), שבה הכל חוזר לשרשו מהצד ה"עליון", כלומר בגילוי האור העליון מלמעלה, הכולל ומחזיר אליו את כל התחתון. וישנה "תשובה של מוצאי שבת": כאשר האדם מתרחק משרשו, הוא מגלה את האפסיות, ההעדר וההבל שבנברא, עד שנפשו "מואסת" בעולם ו"אובדת" בַּיָּאוֹשׁ; וכדברי ר"ל (תענית כז ב, ביצה טז): "נשמה יתירה ניתנה בו באדם בע"ש, במוצאי שבת נוטלין אותה ממנו, שנאמר "שבת וינפש" - כיון ששבת, וי אבדה נפש".² ואז, הכל בטל עד שלא נשאר לו כל קיום זולתי בהאחזו במציאותו של הבורא. ואחיה זו היא תשובתו.

בחינת תשובה זו היא שהתגלתה אצל אדם הראשון, בשעה ששקעה עליו חמה. והיא המרומזת בחיכוך האבנים ב"מוצאי שבת". חיכוך האבנים זו בזו, רומז על התכתשות העולם וביטולו. מחיכוך זה יוצאת "אש", המורה, בתנועתה הטבעית לעלות "למעלה", על העליה של האבן ממצבה של אבן למצב של אש. זהו רמז לעולם הנברא, העולה, מתוך התפוררותו ואפסיותו, לדבקות בבורא. זהו המתואר בפסוק "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", המדבר על עלייתו של דוד המלך. [לכן, מוצאי שבת הוא זמנה של סעודת "מלוה מלכה", הרומזת לדוד מלכא משיחא, כי זו השעה של עליית אבנו של דוד, כנ"ל].³

טחינת האבנים בז"ז, המעלה אותן בבחינת "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", כנ"ל, מרומזת בלשון הגמ', שר"ל "עוקר הרים"⁴ וטוחנן זה בזה".

מי ש"עוקר הרים", מרומם את ההר כולו למעלה. הוא מעלה את האבן בשלמותה למצב עליון יותר, בנתקו אותה מבחינתה הארצית, העפרית והשפלה.

יתר על כן, הגר"א אומר שהעולם הבא הוא מיסודות האש והמים, ולכן הגיהנם הוא מאש או ממים [ובהגדרה כוללת יותר, גן עדן כנגד המים, וגיהנם כנגד האש], ועוה"ז הוא מיסודות הרוח והעפר, הנשמה מרוח ככתוב: "אכן רוח היא באנוש ונשמת שד - תבינם", והגוף "עפר מן האדמה". ע"פ הדברים האלה, בחינת העליה

שבעוה"ז היא עליה מבחינת העפר לבחינת הרוח.

האבן היא עפר. בשלב ראשון, היא עולה ממטה למעלה, כפי שנתבאר עד כאן [וזו שלמות תיקונה בבחינת אבן]. אבל לאחר מכן, היא צריכה להתעלות לבחינת הרוח. גם הגוף, שדומה לאבן, צריך לעלות למדרגת נשמה (רוח חיים).

זו מדרגה של עוקר הרים וטוחנן זה בזה, בבחינת מפורר וזורר לרוח. במדרגה זו, היא לא "אבן תקומה" בלבד. כלומר, לא רק שהיא "עולה" כברזל ה"מתרומם" ע"י האבן השואבת, אלא שבעמידתו באויר היא גם הופכת למדרגת אויר ורוח.⁵

אבן המאירה

ע"כ, נמצאו ארבע מדרגות באבנים: הראשונה היא בחינת האבן שיורדת מעילא לתתא. למעלה ממנה, יש אבן שעולים על גבה; זו עליה בדרך של "אחד על גבי השני" (אריח על גבי לבנה). למעלה מזו, ישנה אבן שעולה בעצמה למעלה (בבחינת האבן שבראשו של דוד המלך, כנ"ל). ועולה על כולן, האבן מתעלה למדרגת הרוח והאויר ("עוקר הרים וטוחנן זה בזה" בבחינת "מפורר וזורר לרוח").

עומק נוסף טמון בעליה אחרונה זו. כשהאבן הופכת לאויר העליון, היא מגיעה למדרגת האור [וכמו שרמזו רבותינו: אויר - אור י']. כי עומק ההארה הוא בעלות האבן למדרגת הרוח [אור ראשי תיבות אבן ורוח].

וזוהי שלמות עלייתה: מהמדרגה התחתונה ביותר היא עולה עד האור העליון (גם זה מרומז ב"אש" היוצאת מהאבנים).

אור זה מתגלה בבחינת האבן של משה, המרומזת באבן השהם (כנ"ל). היא האבן הטובה הנעשית "צהר" לתבה. וזוהי מדרגת האבנים שעתיד הקב"ה לקבוע בשערי ירושלים (כדברי הגמ'). כל אלו, הם אבנים שנתעלו ממדרגת האבן למדרגת אוירא דארץ ישראל מחכים, בבחינת האור העליון. ואז, נזכה ל"אור חדש על ציון תאיר" במהרה בימינו אמן. ■ [מתוך שיעורי שמע בלבביפדיה המשודרים בשידור חי של קול הלשון 073.295.1245].

1. מסופר על אחד מרבותינו, שפעם בא לפניו אדם הנגוע במידת הגאווה. הרב לא הביט בו אלא הסתכל מבעד לחלון על ההר. אותו אדם שאל את הרב: מה אתה מסתכל על הר שאינו אלא אבן? ענה לו הרב: אני מתבונן ומסתכל איך אבן מתגאה כל כך ומנשאת את עצמה למעלה. 2. יש גם בערב שבת. 3. "ויצא מהן אור". זהו שורש האש של הנר שאנחנו מברכים עליו במוצ"ש. לכן, הנר של הבדלה צריך להיות כאבוקה (מצירוף של כמה פתילות), על דמיון שני האבנים שמחוכוכן יצא האור. 4. רמז להר סיני והר המוריה. 5. והוא היפך דור הפלגה [שהוא כנגד רוח דקלוקל, כדברי הגר"א (דור המבול כנגד המים, סדום כנגד האש, ודור הפלגה כנגד הרוח)] המקלקלים בשמים עם האבן, במקום לתקן את האבן בשמים.

בשבוע שעבר התחלנו לעסוק בס"ד בכוח החכמה שבנפש, ולאחר מכן ניכנס גם כן לעסוק בעניין ההתבוננות.

ג. יניקה ממקור החשיבה הפנימי.

זיהינו עד עתה שני מקורות לחשיבה:

א- מקור חשיבה בתנועה מבחוץ פנימה, מהסיבות שסובבות כל אדם ואדם לפי קורות חייו.

ב- מקור חשיבה בתנועה מבפנים לחוץ, ממקור פנימי באדם אל תוך מוחו.

איך יונקים מהמקור שבפנים החוצה?

הנושא הזה עצמו באופן כללי מתחלק לשני חלקים: חלקו דומה במקצת למקור החשיבה שבא מחוץ פנימה. וחלקו הוא מקורי פנימי.

נסביר ע"י הדוגמא הבאה: ישנם אנשים שהמחשבות הפנימיות שלהם מגיעות ע"י התרכזות בדבר מסוים. למשל אדם לקח שם 'יעקב בן שרה', והוא מרכז את מחשבותיו בשם הזה, ואט אט הוא מקבל זרם של ידיעות דרך מחשבותיו.

מחשבות ממקור פנימי שיניקתם ע"י גירוי חיצוני:

על זו הדרך ישנם אנשים שמסתכלים בציפורניים, יש כאלו שזה בא להם מכוחות הטומאה ויש מקור יותר קדוש (וכידוע הציפורניים של יום חול הם קרובות יותר לטומאה, והציפורניים של שבת קודש הם יותר ממקור הקדושה, כל אחד לפי עניינו). וכשאדם מסתכל על הציפורניים וממקד את הראייה, אט אט הוא מקבל ידיעות דרך מחשבה או דרך ראייה. יש עוד הרבה דרכים כיצד לקבל את הידיעות הללו, הצד השווה בכל הדרכים כולם שאני תופס משהו שמחוצה לי, ומכוחו אני שואב מבפנים החוצה.

אולם ישנה כאן נקודה עמוקה מתהפכת, כי השאיבה של הידיעות מפנים לחוץ נעשית ע"י ידיעה חיצונית כדוגמא הריכוז בשם 'יעקב בן שרה'. אני ממקד את המחשבה באותו שם שהוא דבר חיצוני אלי, ואז זורמים למחשבותי ידיעות מפנימיותי החוצה (הידיעות הם מאותו השם או על אותו השם, והדיון בזה הוא עוד סוגיה לעצמה). וא"כ הדרך שדרכה קבלתי את המחשבות היא ע"י יניקה של השם שהגיעה מבחוץ אלי, ולא מכוח כך שהתחברתי לתוך תוכי. אלא מכוח תפיסה מסוימת חיצונית הגעתי לאיזושהי נביעה, וממנה אני מקבל מחשבות.

אנו לא נעסוק בחלק הזה, אלא אנו נעסוק בעבודה פנימית יותר לתוך נפש האדם.

מחשבות ממקור פנימי בנפש האדם:

החלק השני שכולו בא מבפנים אלו הן מחשבות שמגיעות לאדם מפנימיותו אל תוך מוחו.

לכל אחד מאיתנו יש מחשבות שנופלים לו בראש: פתאום הוא חושב פתרון לבעיה פלונית, פתאום הוא חושב סברא מסוימת, פתאום הוא חושב על איזושהי עניין שהוא לא רואה שום סיבה חיצונית שגורמת לו לחשוב על אותו עניין.

מחשבה זו שנגלתה זה עתה במוח, מה מקורה?

רוב האנשים על דרך כלל לא מתעכבים להתבונן על המקור של המחשבות שצצות במוחן. נופלת לאדם מחשבה במוחו, אז היחס הוא - 'יופי יש לי מחשבה, אז ככה אני חושב', ועוברים הלאה, במקום להתחקות אחר מקור המחשבה.

תרגום אונקלוס על הפסוק "וַיִּזְכְּרֶתָּהּ, אֵת הַ' אֶלְקֵיךָ כִּי הוּא הַנִּתֵּן לָךְ כָּח לַעֲשׂוֹת חַיִּיל" (דברים ח יח) כתוב שהקב"ה נותן לאדם את העצות עצמן אין לקנות נכסים. נופל לאדם רעיון מבריק, כמו לחישה - 'תעשה איזושהי מהלך ומשם תצליח להרוויח סכום מסוים'. הרעיון נפלא, אבל איך הגיע הרעיון הזה אל מחשבתו? הרי זה לא חברו שעומד לידו ולוחש לו את הרעיון באוזנו, אלא הוא יושב לו בנחת ולפתע מבזיק לו איזושהי רעיון. מהיכן הבזיק הרעיון? עכשיו הרעיון כבר נמצא בתוך המוח, אך מהיכן הוא הגיע לשם? ■ [מתוך דע את נפשך פרק ז']

שני חלקים בשלימות תורה לשמה | פרק ב' - המשך

מחד גיסא, מהכח של השלימות הוא מתחבר לבורא שהוא שלם בכל מיני שלמויות, והוא מתחבר לתורה לכל התורה כולה דייקא ומאידך גיסא, מהכח של האין סוף, הוא מתחבר לתורה של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, והוא מתחבר אליו יתברך שמו שאין לו סוף.

אדם שמבקש לחיות חיי פנים, לגעת במעמקי התורה, שזה מה שלומד כאן הנפה"ח (הדרך תתבאר בעזר ה' לקמן מפרק ו') אבל להיכן האדם צריך להגיע? הוא צריך להגיע לשורש של שני החיבורים העמוקים הללו לקוב"ה ותורתו.

ואז תביעת האדם לדעת את התורה, עומדת אצלו בשני כוחות: מחד יש לו תביעה של שלימות בתורה, ומאידך יש לו תביעה של אין סוף בתורה. כאשר האדם מחובר בשני החלקים הללו למדרגת תורה, זהו עומק החיבור המוחלט למעמקי התורה.

כל זמן ששני החיבורים הללו אינם באינטגרציה בנפש: תביעה בפועל לשלימות התורה, ותביעה בפועל לאין סוף באופן שאין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, אין לאדם חיבור שלם לתורה, רק כאשר יש לאדם את החלקים הללו גם יחד, זהו עומק החיבור של האדם, וזו שלימות מדרגת הלשמה.

ומסתברא נמי הכי - וממשיך הנפה"ח ואומר, שגם יש סברא לדבר שהאופן להגיע לדבקות בעסק בדברי תורה הוא לא באופן של מסכת אחת או פרק או משנה אחת, אלא העסק הוא ידיעת כל התורה כולה, לא באופן של דבקות בבורא לפי החלקים שנתבארו לעיל.

מה הראיה שבדבר?

שהרי כמה הלכות מרובות יש בש"ס, שבעת אשר האדם עוסק בהם, הוא צריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו בעניני הגשמיות שבהם, כגון קניין ופתחי נידה שהן הן גופי הלכות, או המשא ומתן בש"ס, וכללי דיני מיגו של רמאות שהיה הרמאי יכול לטעון, וכמעט בלתי אפשרי (!) שיהא אצלו אז גם הדבקות בשלמות כראוי.

מונחים כאן בדברי הנפה"ח הללו שתי נקודות:

ראשית כהמשך לדברים שנתבארו לעיל, שמה תאמר שרבי יוחנן בן זכאי עשה את הדבר ממידת חסידות, אומר הנפש החיים שזו לא חסידות גמורה. כי אם העבודה היא תורה מתוך דבקות, אם הוא מרבה תורה הוא גורם לכך שיש ריבוי תורה ומיעוט דבקות, הרי שזה חסידות לצד אחד.

אבל יתר על כן, לעומק נקודת נידון הסוגיא, אומר הנפה"ח: יש מצוה של ידיעת כל התורה כולה, וכל התורה כולה כוללת בתוכה חלקים רבים שצריך לעיין בהם "להעמיק מחשבתו ושכלו בעניני הגשמיות שבהם", כלומר יש חלקים בתורה שעיון המחשבה והשכל הוא לא בעניני הגשמיות, ובהם יותר קל וקרוב לאדם להיות בדבקות בזמן שהוא עוסק באותם דברים, אבל יש חלק גדול מהדברי תורה, שהעסק בהם הוא ענין של גשמיות, ואין העבודה של לימוד תורה רק באופן של למיגרס אלא באופן שצריך לעיין ולהעמיק מחשבתו ושכלו, וכיון שהוא מעמיק מחשבתו ושכלו בעניני הגשמיות שבהם, כמעט בלתי אפשרי שיהא אצלו אז גם הדבקות בשלימות כראוי. ואם תאמר שכל ענינו של עסק התורה הוא דבקות, יש כאן תרתי דסתרי כי מחד צריך לעסוק בתורה בדבקות ומאידך האדם צריך לעסוק בעניני הגשמיות שבהם. אלא על כרחך אומר הנפה"ח: שמסתברא מילתא הדבר, שלא זו ההבחנה של דבקות כאשר האדם עוסק בדברי תורה.

אלא ענינה של דבקות בתורה כמו שנתבאר היא שהאדם צריך להיות מחובר לשלימות של מדרגת התורה בשעה שהוא עוסק בדברי תורה! אבל צריך להבין עמוק. ■ [מתוך קובץ שיעורים על

ספר נפש החיים שער ד']

שאלה: אין אנו מזכירים בתפילות של המחזור על ראש השנה כל דבר שמתייחס אלינו ברמה האישית או על חטאים - ולכן האם המסורת שלנו, בתפילות האישיות שלנו או בהתבודדות בראש השנה - לבקש בקשות אישיות (לא בשבת) - כמו חיים, בריאות ופרנסה?

תשובה: דבר שאינו דין אלא מנהג, יש לו לאדם לנהוג כפי שמקובל מאבותיו או מרבותיו, או לנהוג לפי מדרגתו. וכך נהגין שכל אחד מתפלל בר"ה השנה לפי מדרגתו, בבחינת "באשר הוא שם". וזוהי דרך ישראל לאדם בכל עת ובכל שעה, לידע מדרגת נפשו ולפעול לפי מדרגתו. אלא שבימים אלו ימי רצון יש דקות נוספת בעבודה. כי לעולם לכל אדם יש רצוא ושוב בנפש. ובימי רצון, עיקר העבודה היא רצוא בנפש, רצון לשון רץ, רצוא. וזה שכל בפוסקים לנהוג בימים אלו למעלה מן מדרגתו, כלומר לנהוג במדרגת הרצוא שבנפש, אולם לא למעלה מכך. שנה טובה וחתימה טובה בתוך כל ישראל.

שאלה: כבר כמה שנים שיש לי שאלות וספקות באמונה וניסיתי לא לחשוב מהשאלות אבל עדיין ברובד יותר פנימי אני חושב שזה משפיע עלי ושמת לי לב שהשאלות מתעוררות בעיקר בר"ה או במשך השנה אבל מקורן ברגש של ספק שנראה לי שנוצר בעיקר בר"ה (והשאלות הן כבר נימוקים להרגשת הספק) וכעת השאלה מה יכול להיות הסיבה לזה (ולמה דווקא בר"ה) ומה אפשר לעשות על מנת להפסיק ולתקן את זה. תודה רבה

תשובה: שורש הספק דקליפה הוא עמלק כנודע, שעולה עמלק בגימטריא ספק. ועמלק נקרא "ראשית גויים עמלק". כלומר מספק מנקודת הראייה, שבמקום גילוי של ראשון אחד, נעשה ע"י הספק שניים. ולכן זה מתעורר בכל ראשית בכלל, ובראשית השנה בפרט, ר"ה. ותרופתו לחזור ולשנן מתוך פשיטות תמימות וטהרה של מקום התינוק שבנפש, את הפסוק "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים", מאות, אלפי ועשרות אלפי פעמים, מתוך שקט ורגש עדין פנימי.

חזק חזק בנפשך לדבוק בראשית האמתית והפנימית של הנפש, שהיא כולה אמונה, חבוקה ודבוקה בו יתברך שמו, ומכרת את הבורא הכרה בהירה וברורה - "אין עוד מלבדו". זאת ועוד בדרך סגולית. כנגד ספק בנפש יש למחות כף, הנקרא ספיקת כף "ויספק את כפיו". בבחינת "ויהי ידיו אמונה", שע"י שמחבר הידים בספיקת כף, עולה משניים לאחד. ולכן זהו תיקון הספק. אולם יתר על כן, "כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל" - משעבדים ליבם לאביהם שבשמים - לראשית האמתית כנ"ל, שהוא הוא עיקר מחיית עמלק בנפש קליפת הספק. "והיה ראשיתך מצער ואחריתך תשגה מאוד" שנה טובה כתיבה וחתימה טובה בתוך כל ישראל

שאלה: במיעוט שינה...
א. כמה שעות צריך לישון מעת לעת (אדם בגיל 40) ?

ב. האם ניתן לחלק זמן זה למס' חלקים ?
ג. איך מוצאים את מגבלות השינה האישיות באופן בריא ?
ד. מה מינימום הזמן שכדאי לישון כדי שהשינה תהיה אפקטיבית ?
ה. האם זה משנה באיזה חלק של היממה ישנים ?
ו. האם ניתן להפחית באופן הדרגתי הכמות הזמן הנצרכת לשינה ?
ז. כמה כדאי להילחם/ להשקיע על מנת להיות ער בנקודת חצות / ללמוד חלק מהלילה / ללמוד כל הלילה ?

תשובה:

א. על דרך כלל, בין 6-8 שעות. אולם זה תלוי במבנה הגוף והנפש.
ב. כן.
ג. לישון מתוך מרגוע, וגוף קל מאכילה.
ד. תלוי בכל אדם.
ה. כן. עדיף לרוב בני האדם שיעקרו יהיה בלילה, כמ"ש: "לא איברי לילה אלא לשינתא".
ו. כן.
ז. תלוי בעיקר בישוב הדעת, שהוא יקר מכל. וכן בהספק נכון ביחס לשאר חלקי התורה והעבודה.

שאלה:

שלום כבוד הרב,
ברצוני לשאול מספר שאלות...
מובא בחיי מוהר"ן (רצט") שאי אפשר להתקרב להש"י באמת רק ע"י צדיק האמת שבדור, ושמעתי שכן דעת גדולי ברסלב לדורו תיהם, שכל מקום שכתוב צדיק האמת בליקוטי מוהר"ן וכו' הכוונה למוהר"ן ז"ל בעצמו, ולכאורה מצינו גדולי עולם הקרובים להש"י ותורתו מכל החוגים ליטאים, ספרדים ושאר חסידים אף שאינם קרובים כלל למוהר"ן ז"ל, איך הדברים מתיישבים על הלב?
א. מהו המושג וההגדרה של התקשרות לצדיק האמת?
ב. האם ישנם אופנים שונים של התקשרות כגון: לתורתו/ חכמתו/ עצותיו וכו'...
ג. והאם אופני ההתקשרות משתנים לפי מדרגות בני אדם ושורשי נשמות?
ד. מה שמצינו בליקוטי תפילות ועוד שמתפלל ר' נתן ז"ל למצוא את צדיק האמת מה הכוונה? הרי הוא תלמידו של מוהר"ן ז"ל ?
שמה הכוונה להשיג השגה פנימית יותר בדברי הצדיק?
תודה רבה לרב על התשובות, ועל מסירת נפשו לכלל ישראל ברוח ניות בעצה ותושיה בינה וגבורה.

תשובה:

א. מבואר בתניא שיש מי שיונק מן הצדיק ויודע מכך, וזה נקרא "הארת פנים".
ויש מי שיונק מן הצדיק ואינו יודע מכך, וזה נקרא "דרך אחוריים".
ב. א. התקשרות בכל הקומה - מעשה, מידות, דיבור, מחשבה, רצון וכו'.
ב. כן, כנ"ל.
ג. כן.
ד. כן. וכן שימצא את מדרגת הצדיק בתוך עצמו.